

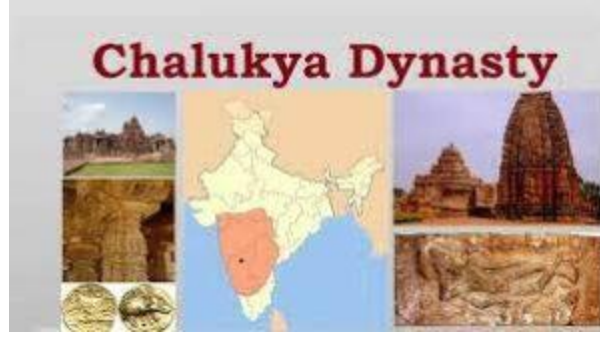
చాళుక్య రాజవంశం

Chalukya Dynasty | చాళుక్య రాజవంశం

చాళుక్య రాజవంశం అనేది 6వ శతాబ్దం మరియు 12వ శతాబ్దం మధ్య దక్షిణ మరియు మధ్య భారతదేశంలోని పెద్ద భాగాలను పాలించిన భారతీయ రాజ వంశాన్ని సూచిస్తుంది. చాళుక్య రాజవంశం ఒక పురాతన హిందూ భారతీయ రాజవంశ కుటుంబం, దీనిని మూడు వేర్వేరు రాజవంశాలుగా విభజించవచ్చు. బాదామి చాళుక్యులు పశ్చిమ దక్కన్ లో వాకాటకుల వారసులు. వారు కర్నాటకలోని బీజాపూర్ జిల్లాలోని వాతాపి, ఆధునిక బాదామిలో తమ రాజధానిని స్థాపించారు. 543 నుండి 753 CE వరకు, వారు డెక్కన్ లో పెద్ద ప్రాంతాన్ని పాలించారు మరియు మొత్తం దక్షిణ భారతదేశాన్ని ఏకం చేశారు. క్రీ.శ.543లో పులకేశి I చాళుక్య వంశాన్ని స్థాపించినప్పుడు చాళుక్య రాజవంశం ఆరవ శతాబ్దాల నుండి పన్నెండవ శతాబ్దాల వరకు పాలించింది.

Background of Chalukyas | చాళుక్యుల నేపథ్యం

- 6వ మరియు 12వ శతాబ్దాల మధ్య, చాళుక్య రాజవంశం దక్షిణ మరియు మధ్య భారతదేశంలోని విస్తారమైన ప్రాంతాలను పాలించింది.
- చాళుక్యులు ఆరవ శతాబ్దం మధ్యకాలం నుండి వాతాపి (ఆధునిక బాదామి) నుండి పాలించారు.
- వారు తమ స్వాతంత్ర్యాన్ని నొక్కిచెప్పారు మరియు పులకేశిన్ II పాలనలో ప్రాముఖ్యతను సంతరించుకున్నారు. జయసింహ చాళుక్యుల రాజవంశానికి మొదటి పాలకుడు.
- కానీ చాళుక్య రాజవంశం యొక్క నిజమైన స్థాపకుడు పులకేశిన్ I (543–566 CE).
- అతని తరువాత, పులకేశిన్ II మొత్తం దక్కన్ ను పరిపాలించాడు మరియు బాదామి రాజవంశం యొక్క అత్యంత ప్రసిద్ధ పాలకుడు.
- పులకేశిన్ II మరణం తరువాత, బాదామి చాళుక్య రాజవంశం అంతర్గత కలహాల కారణంగా కొంతకాలం క్షీణించింది.
- విక్రమాదిత్య I పాలనలో, పల్లవులను బాదామి నుండి తరిమికొట్టి సామ్రాజ్యాన్ని పునరుద్ధరించడంలో విజయం సాధించాడు.
- తదుపరి గొప్ప పాలకుడు విక్రమాదిత్య II (క్రీ.శ. 733–744) మరియు అతని పాలనలో రాజ్యం పరాకాష్ఠకు చేరుకుంది.
- విక్రమాదిత్య II తమిళ భూమిలోని మూడు సాంప్రదాయ రాజ్యాలను అంటే పాండ్యులు, చోళులు మరియు చేరలను జయించాడు.

Chalukya Dynasty

The Three Chalukyas | ముగ్గురు చాళుక్యులు

- మూడు విభిన్నమైన కానీ సంబంధిత చాళుక్య రాజవంశాలు ఉన్నాయి.
- బాదామి చాళుక్యులు: కర్ణాటకలోని బాదామి (వాతాపి)లో వారి రాజధానితో తొలి చాళుక్యులు. వారు 6వ మధ్య నుండి పాలించారు 642 AD లో వారి గొప్ప రాజు పులకేశిన్ II మరణం తరువాత వారు తిరస్కరించారు.
- తూర్పు చాళుక్యులు: వెంగిలో రాజధానితో తూర్పు దక్కన్లో పులకేశిన్ II మరణం తర్వాత ఉద్భవించారు. వీరు 11వ శతాబ్దం వరకు పాలించారు.
- పశ్చిమ చాళుక్యులు: బాదామి చాళుక్యుల వారసులు, వారు 10వ శతాబ్దం చివరలో ఉద్భవించి కళ్యాణి (ఆధునిక బసవకంఠయన్) నుండి పాలించారు.

Chalukya Rulers | చాళుక్య పాలకులు

Pulakesin I (543 – 566 AD) | పులకేశిన్ I (543 – 566 AD)

- జయసింహ పులకేశిని తాత మరియు రణరాగ అతని తండ్రి.
- అతని పూర్వీకులు సామంత చక్రవర్తులు, ఎక్కువగా కదంబులు లేదా రాష్ట్రకూటుల నుండి వచ్చినవారు.
- పులకేశిన్ I (క్రీ.శ. 543–566) చాళుక్యుల రాజవంశం యొక్క నిజమైన స్థాపకుడు.
- అతను కర్ణాటకలోని బీజాపూర్ జిల్లాలోని వపాటి (ఆధునిక బాదామి) వద్ద బలమైన కోటను స్థాపించాడు మరియు గుర్రాన్ని బలి ఇచ్చి స్వాతంత్ర్యం ప్రకటించాడు.
- 'పులకేశిన్' అనే పేరు సంస్కృత-కన్నడ హైబ్రిడ్ పదం కావచ్చు, దీని అర్థం "పులి బొచ్చు".

Kirtivarman I (566 – 597 AD) | కీర్తివర్మన్ I (566 – 597 AD)

- అతని తండ్రి, పులకేశిన్ I, క్రీ.శ. 566లో మరణించిన తర్వాత, కీర్తివర్మన్ I సింహాసనాన్ని స్వాధీనం చేసుకున్నాడు.
- కీర్తివర్మన్ వాతాపి ఆధారంగా ఒక చిన్న సామ్రాజ్యాన్ని వారసత్వంగా పొందాడు, దానిని అతను బాగా విస్తరించాడు.

- అతని సామ్రాజ్యం ఉత్తరాన ఆధునిక మహారాష్ట్రలోని కొంకణ్ తీరం నుండి దక్షిణాన కర్ణాటకలోని పీఠాగా ప్రాంతం వరకు విస్తరించింది.
- మరియు పశ్చిమాన అరేబియా సముద్రం నుండి తూర్పున ఆంధ్రప్రదేశ్ లోని కర్నూలు మరియు గుంటూరు జిల్లాల వరకు.
- పులకేశిన్ II ఐహోల్ శాసనం ప్రకారం, కీర్తివర్మన్ నలలు, మౌర్యులు మరియు కదంబులకు "వినాశకరమైన రాత్రి".
- అతను మహాకూట స్తంభ శాసనంలో పేర్కొనబడిన బహుసువర్ణ-అగ్నిష్టం యాగాన్ని నిర్వహించాడు.

Mangalesha (597 AD – 609 AD) | మంగళేశ (క్రీ.శ. 597 – క్రీ.శ. 609)

- మంగళేశ అతని అన్నయ్య కీర్తివర్మన్ I తరువాత వచ్చాడు, అతను చాలావరకు అతని సవతి నోదరుడు మరియు కనీసం ముగ్గురు మైనర్ కుమారులను విడిచిపెట్టాడు.
- కళ్యాణిలోని చాళుక్యుల శాసనాల ప్రకారం కీర్తివర్మన్ కుమారుడు II పులకేశిన్ మైనర్ అయినందున మంగళేశ "పాలన బాధ్యతను స్వయంగా స్వీకరించాడు".
- అతను ఉత్తరాన దక్షిణ గుజరాత్ నుండి దక్షిణాన బళ్లారి-కర్నూలు ప్రాంతం వరకు విస్తరించి ఉన్న రాజ్యాన్ని పరిపాలించాడు.
- అతను సైనిక సాహసాలతో నిమగ్నమై ఉన్న కీర్తివర్మన్ పాలనలో రాజ్యాన్ని పరిపాలించాడు.
- కీర్తివర్మన్ మరియు మంగళేశ రాజ్యాన్ని పరిపాలించడంలో మరియు సైనిక యుద్ధాలకు నాయకత్వం వహించడంలో ప్రత్యామ్నాయంగా ఉండవచ్చు.
- మంగళేశ సింహాసనంపై పులకేశిన్ యొక్క వాదనను తిరస్కరించాడు, అతన్ని బహిష్కరించాడు మరియు అతని స్వంత కొడుకును వారసుడిగా నియమించాడు.
- పులకేశిన్ II తన బహిష్కరణ సమయంలో మంగళేశపై దాడికి పన్నాగం పన్నాడు, అది చివరికి విజయవంతమై మంగళేశుడిని హత్య చేశాడు.

Pulakesin II (609AD-642AD) | పులకేశిన్ II (609AD-642AD)

- పులకేశిన్-II బాదామి చాళుక్యుల అత్యంత శక్తివంతమైన పాలకుడు.
- దక్షిణ భారతదేశంలో బంగారు నాణేలను విడుదల చేసిన మొదటి రాజు.
- అతని తండ్రి చనిపోయినప్పుడు అతను చాలా చిన్నవాడు, అందుకే అతని పెదనాన్న మంగళేశను సింహాసనానికి (రీజెంట్ రాజు) పెంచారు.
- ఎల్పట్టు-సింభిగే వద్ద బనా భూభాగంలో మంగళేశను ఓడించి పులకేశిన్ II సింహాసనాన్ని అధిష్టించాడు.
- అతను నర్మదా తీరంలో రాజు హర్షను ఓడించినందుకు ప్రసిద్ధి చెందాడు.
- అతను హర్ష యొక్క ఉత్తరపథేశ్వర వంటి బిరుదును కూడా దక్షిణపథేశ్వర అని తీసుకున్నాడు.
- అతను పల్లవ రాజు మహేంద్రవర్మన్ Iని ఓడించాడు, కానీ మహేంద్రవర్మన్ కుమారుడు మరియు వారసుడు నరసింహవర్మన్ I చేతిలో ఓడిపోయి చంపబడ్డాడు.

Vikramaditya I (655 AD - 680 AD) | విక్రమాదిత్య I (క్రీ.శ. 655 - క్రీ.శ. 680)

- విక్రమాదిత్య రెండవ పులకేశిని మూడవ కుమారుడు.
- అతను పల్లవుల దండయాత్రను తిప్పికొట్టడానికి మరియు పశ్చిమ గంగా రాజవంశానికి చెందిన తన తల్లి తరపు తాత భువికర్మ లేదా దుర్విన్దిత సహాయంతో తన తండ్రి రాజ్యం యొక్క ఐక్యతను పునరుద్ధరించే పనిని స్వయంగా ఏర్పాటు చేసుకున్నాడు.
- పదమూడేళ్ల పల్లవుల వృత్తిని అంతం చేసి వాతాపిని బంధించగలిగాడు.
- అతను క్రీ.శ. 668లో మహేంద్రవర్మ II (పల్లవ రాజు)ని ఓడించాడు మరియు కంచినీ తన స్వాధీనంలో ఐదు నుండి ఆరు సంవత్సరాలు కొనసాగించాడు.
- ఈ సమయంలో, అతను చోళ, పాండ్య మరియు కేరళ రాజ్యాలను దోచుకున్నాడు కానీ ఏ భూభాగాన్ని కలుపుకోలేదు (అతని సైన్యం తిరుచిరాపల్లిలో ఉంది).
- విక్రమాదిత్య సత్యాశ్రయ ("సత్యం యొక్క ఆశ్రయం") మరియు శ్రీ-పుష్ప-వల్లభ అనే రాజవంశ బిరుదులను స్వీకరించాడు.
- విక్రమాదిత్య I, సాధారణ చాళుక్యుల బిరుదులతో పాటు, రాజమల్ల అనే బిరుదును స్వీకరించాడు, అతను మల్లలకు, అంటే పల్లవులకు సార్వభౌమాధికారి అయ్యాడని సూచిస్తుంది.

Kirtivarman II (746 AD - 753 AD) | కీర్తివర్మ II (746 AD - 753 AD)

- కీర్తివర్మ రెండవ విక్రమాదిత్య కుమారుడు.
- అతన్ని నృపసింహ (రాజులలో సింహం) అని కూడా పిలుస్తారు.
- అతను సింహాసనాన్ని అధిష్టించినప్పుడు, చాళుక్యులు ఉత్తమంగా కనిపించారు, ఎందుకంటే పల్లవులు ఓడిపోయారు,
- దక్కన్‌ను చాళుక్యులు స్వాధీనం చేసుకున్నారు మరియు అజేయంగా కనిపించే ముస్లింలు తిప్పికొట్టారు.
- అయితే, ఒక దశాబ్దంలో, కీర్తివర్మ తన వైభవాన్ని కోల్పోయాడు, ఎందుకంటే రాష్ట్రకూటులు మరియు పాండ్యుల శక్తి
- చాళుక్య రాజుకు ఇబ్బంది కలిగించింది.
- క్రీ.శ. 753లో దంతిదుర్గ చేత పదవీచ్యుతుడైన రెండవ కీర్తివర్మతో చాళుక్యులు అంతమయ్యారు.

Administration and Society of Chalukya | చాళుక్యుల పరిపాలన మరియు సమాజం

- చాళుక్యులకు గొప్ప సముద్ర శక్తి ఉంది.
- వారికి చక్కటి వ్యవస్థీకృత సైన్యం కూడా ఉంది.
- చాళుక్య రాజులు హిందువులు అయినప్పటికీ బౌద్ధం మరియు జైనమతం పట్ల సహనంతో ఉన్నారు.
- కన్నడ మరియు తెలుగు సాహిత్యంలో గొప్ప అభివృద్ధిని చూసింది.
- స్థానిక భాషలతో పాటు సంస్కృతం కూడా వృద్ధి చెందింది. 7వ శతాబ్దానికి చెందిన ఒక శాసనం సంస్కృతాన్ని ఉన్నత వర్గాల భాషగా పేర్కొనగా, కన్నడ ప్రజల భాషగా ఉంది.

Art and Architecture of Chalukya | చాళుక్యుల కళ మరియు వాస్తుశిల్పం

Art and Architecture of Chalukya

- వారు మతపరమైన మరియు లౌకిక ఇతివృత్తాలను వర్ణించే గుహ దేవాలయాలను నిర్మించారు.
- దేవాలయాలలో అందమైన కుడ్య చిత్రాలు కూడా ఉన్నాయి.
- చాళుక్యుల ఆధీనంలోని ఆలయాలు వేసారా నిర్మాణ శైలికి మంచి ఉదాహరణ. దీనిని దక్కన్ శైలి లేదా కర్ణాటక ద్రావిడ లేదా చాళుక్యుల శైలి అని కూడా అంటారు. ఇది ద్రవిడ మరియు నగార శైలుల కలయిక.
- ఐహోల్ దేవాలయాలు: లాథ్ ఖాన్ దేవాలయం (సూర్య దేవాలయం), దుర్గా దేవాలయం, హుచ్చిమల్లిగుడి దేవాలయం, రవికీర్తి చేత మేగుటిలోని జైన దేవాలయం. ఐహోల్లో 70 దేవాలయాలు ఉన్నాయి.
- బాదామి దేవాలయాలు
- పట్టణకళ: యునెస్కో ప్రపంచ వారసత్వ ప్రదేశం. ఇక్కడ పది ఆలయాలు ఉన్నాయి - 4 నాగర్ శైలిలో మరియు 6 ద్రవిడ శైలిలో ఉన్నాయి. విరూపాక్ష దేవాలయం మరియు సంగమేశ్వరాలయం ద్రవిడ శైలిలో ఉన్నాయి. పాపనాథ దేవాలయం నగారా శైలిలో ఉంటుంది.

తెలుగు